

BÉTSI
MAGYAR ÚJSÁG.

EZEN NEVEZET ALATT:

MAGYAR KURIR.

1834-dik

ESZTENDŐRE.

A' FELSÉGES TSÁSZÁR' ÉS APOSTOLI KIRÁLY'
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

SZERKEZTETI ÉS KIADJA

MÁRTON JÓSEF,

a' Bétsi Ts. K. Universitásban a' Magyar Nyelvnek és Literaturának rendkívül
való Professora, több Tek. Ns. Vármegyéknek Tábla Bírája, és a' Magyar
Tudós Társaságnak levelező Tagja.

MÁSODIK.

FÉLESZTENDŐ.

BÉTSBEN,

NEMES HAYKUL ANTAL' BETÜJIVEL.

E G Y E S Z

**A' Bagoly a' Bóltset példázza, ki bárha setétben
Vesztgel is lát ott, hol más semmit se vesz észre.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

BÉTSI MAGYAR KURIR.

Nr. Indult: Kedden, Julius' 1-ső napján, 1854.

I.

O R O S Z O R S Z Á G.

A' Tsasz. Familia néhány napig Jelaginszigetében mulatván, innen Jun. 8-kán Peterhofba ment, hova minden órában váratik a' Hollandi fiatal Hertzeg. Az a' hír, mintha Gr. Orloff Adjutáns, a' Nagy Britanniai Udvarhoz követté, neveztetett volna, meg nem való sodott, sőt inkább úgy látszik, hogy a' Korona örökös Curatorává nevezett Hertzeg Lieven elhívattatása által megüresült hely, ideig óráig, tsakegy Agens által töltetik be.

SZARDINIAI KIRÁLYSÁG.

(Gazzetta d'Genova.) Dóm Miguel számos követőivel együtt, Jun. 20 kán délutáni 2 órakor, Stag nevű Angoly fregatt ormán, a' Genuai kikötőhelybe megérkezett.

T Ö R Ö K O R S Z Á G.

Konstántinápoly Jun. 10-kén. A' Sultán leányának Saliha Hertzegaszszonynak szánt menyaszszonyi ajándékok, Jun. 4-kén szállítottak nagy pompával, a' Beschiktaschi Serailból, Ő Magasságának Nischat-Abadi palotájába. A' kíséret reggeli 9 óra tájban indult meg. Elöl, katonai muzsika mellett, 2 osztály gyalogság, és egy osztály lovagság lépdegelt szép rendben: Ezután jöttek, a' 2-dik, 5-dik, és 4-ik rendbeli Státus tisztviselők: ezeket követték 55 gazdagon felszerszámozott öszvérek, terhek arany és ezüst takarókkal lévén elfedezve. Hat nyílt kotsi, bársonnyal bévont, 's arannyal hímzett ládákat vitt: az egyiken a' Hertzegnének ezüsből készült öltöző asztalát le-

hetett látni, 's mellette egy szép ízlésű aranytűzöt bársonnyal bévont karszéket: egy másikon, egy nagy gyönyörű Maugalt (fürdőedényt) ezüsből. Így azután veres posztóval bévont négy lovas, kalitka formájú 12 kotsi a' Hertzegaszszonynak ezüst edényeit vitte. Számos Serálszolgák, fejeken szép Cabaretokat vittek, mellyeken különböző betsű arany ékességek valának. Tizenkét más szolgák szinte Cabaretokat vittek álllászó fedéllel, gyémánttal, gyöngyvel megrakva: ezeken felül drága Shavlókat, 's más aszszonyi öltözeteket. Továbbá 12 üres Törökszekér, hihetőleg a' Harem számára, végre Serail tiszték, herélt emberek, 's ismét egy osztály lovagság, melly a' kíséretet bészarta. Másnapra kelve, Maga a' Felséges Menyaszzszony, kíséretelett az Ország számos Nagyjaitól Nischat-Abadilakásába. Ez a' kíséret Beschiktascht, délelőtti 11 óra tájban hagyta el, 's következő rendben lépdegelt Nischat-Abadi felé. Elölment 400 Uláhnus, katonai muzsika mellett. Erre a' 3-dik 's 4-dik rendű, és ezután az 1-ső és 2-dik rendű tisztviselők, így a' Rapidschi Baschi, vagy a' Nagy Urnak Kamarássai, — a' belső Serail tisztviselői, a' Generalok, és Stabalis tiszték, az Admiralok, és hajó Commendantsai, a' Basák 2 lófarkkal, — a' szolgálatban lévő fő Ulemák, úgymint a' Kurtschük-Imam, Nakibülescheraf, Istambol Radiszi, Rumi-li Kaziaskeri, és az Anatoliai Radiasker, — a' Vezirek, vagy Basák. 3 lófarkkal, úgymint a' Müschir,

Ahmed Basa, Kapudan Basa, Hussein Basa, Viddin Helytartója, a Trikalai Mustapha Basa, és a többi Provintziának megjelent Helytartói, — továbbá a Nagy Vezér, balkeze felől a fő Mufti. — egy hat lovas szép nyílt hintó a fiatal Hertzeggel. Ezeket követé Maga a Hertzeg aszszony, azon hintóban, mellyet néhány esztendővel ezelőtt, az Orosz Császár küldött volt a Szultánnak: a kotsinak ablakai kárpittal úgy bé voltak fedve, hogy belátni telyességgel nem lehetett, — 26 hintó mind 6 lovas, telve Török Dámakkal, 50 négy-négy lovas, aranyozott rostélyal, hihetőleg a Hertzegaszszony Haremének aszszonyaival. A kíséretet katonai muzsika zárta bé, és egy osztály lovasság. Az alatt a Sultán, a Beschiktaschi dombon felállított gyönyörű sátorban mulatozott, a honnan mind a kétrendbeli kíséretet álnézhetette. A tarka ember sokaság az út mind a két oldalán, a számos zöld sátorok, a sok déltzeg paripák, a tsillámló öltözetek, mind ez együtt véve, a legszebb panorámát mutatta a nézőnek. Következendő napon Isteni tisztelet után, Ő Magassága, első Vezérjeivel együtt a Hertzegaszszony Serailjába ment: a Sultán az új párral ebédelt, és mulatott egész nap estig, a midőn Beschiktaschi Residentiájába vizsatalért.

N A G Y B R I T A N N I A.

Midőn Spring Rice Ur Cambridgében történt újválasztásakor, egy felemelt helyen állott, a deszka hirtelen letört, 's véle együtt mintegy 100 ember földre rogyott, a nélkül mindazáltal, hogy valamelyik veszedelmesen megsebesítettett volna. Erre Spring Rice, egy háznak fedelére mászott, 's onnan folytatta beszédjét. Ellentársának Sugden Urnak is kel-

lett valami bajának lenni, mert ugyan akkor nap karját kendőben hordta. Sugden, a maga győzedelme felől szinte meggyőződve látszott, — mert a többek között így szóllott egy — a néphez intézett beszédjében: „Az én igen tisztelt ellentársam (Rice) rendszerent moly ette gérendákon épít, 's midőn tegnap a népnek prédikált, éppen, mikor így kezdte: „Én építetek“ — a gerenda letört, 's véle együtt az ékes szónok: én ellenben a Választóknak szíveken, 's a magam függetlenségén építetek. Nem igaz, úgymond, hogy ő (Sugden) Generál Ügyészi hivatal után járt volna: néki hálá az Istennek! tulajdon, független nyája vagyom, mellyhez érdemei, 's talentoma által jutott, 's egyedül ahoz ragaszkodik szorosán. Az ő megjelenése, hivatalos kötelességeiben, nagy áldozatokat kíván. Másképpen van ám a dolog Rice Urral: ez Státus szolgája, a ki, bár sokáig légyen is távol, még is minden fertály esztendőkor szépen behuzza fizetését; azomban az Országnak olly férjfiúkra vagyom szüksége, kik annak békességet, 's megelégedést szerezhetnek: ha talán ő (Sugden) választatnék el, szentül ígéri, hogy híven fog szolgálni, máskülömben magános életbe visszahúzódik, és soha sem kívánkozik többé Parlamentumba. Ellentársára nézve mindegy, akár keresztül esik, akár választódik, mert némelly Whig lordok feltartották magoknak, hogy a nem választás esetében Spring Ricét használni fogják.“ Végre, mind ezen ketsegtető beszéd ellenére is, tsak ugyan Rice Ur részére ütött ki a győzedelem.

A Parlamentiális vitatásokból meg tetszik, hogy a Schvanen folyó melletti gyarmat polgári igazgatására, esztendőnként fordittatni szokott költség Ausztraliában, 5806 font sterlingre megyen, melly summából az igazgató 800

font sterlinget kap fizetésül, a' gyarmat Titoknok 400 fontot, a' Generál földmérő 400 fontot, és a' Törvénybiztos 500'at. — A' Kormány épületeinek megtartására, 700 font sterling határozatott meg.

Meuritiushól jelentik: Jan. 20. kán egy szélvész ottan nagy pusztításokat vitt véghez. Sok épületek öszveroskadtak, 's a' kár kipótolhatatlan. A' Kormány 1000 zsák rizkását, és 5000 dollart osztatott ki a' szegények között, aláírásokkal együtt pedig, öszvesen 20,000 dollar jött bé. A' szélvész után sok hajók levitorláztattak, 's minden sérelem nélkül partra húztak, de még többen merültek alá.

(Liverpool Advertiser.) Azon kérdés, mellyik hajó érkezik elébb theával megrakodva, miután a' theával való kereskedésre nints többé privilegiuma a' Kelet Indusi Társaságnak, a' napokban megfejtetett, a' midőn Brigg Betsey a' legszebb levelekkel, a' Liverpooli lakosoknak nem kevés tsudálkozásokra kikötött: mert már ezek (a' lakosok) azt hitték, hogy nem is akad ember, a' ki magát a' kereskedésnek erre az ágára adja.

SPANYOL ORSZÁG.

Noha a' pyrenensi Félsgiget dolgai, a' közlelbbi történetek miatt, kedvezőbb alakban mutatkoznak, még is Spanyol Ország-éjtszaki Tartományai nyugodalmának, nem közbenvetetleni feltétele, Don Carlos behajózása. A' Biscayai, és Navarra népek inkább helybeli érdekek miatt küzdenek, így p. o. az öszveírás, és adózás miatt, 's Zavala, és Zumalacarregny, Don Carlos fija mellett éppen olly tüzesen fognának viaskodni, mint Don Carlos mellett. A' Portugallus Kormány, részünkről hihetőleg fel fog szállítatni, hogy hasonlóért fizessen, 's Spanyol Ország megnyugtatósa végett küldjön Országunkba egy segéd sereget. Leg-

alább azt hiszik, hogy Caradoc Angoly Oberster, ki ekkoráig Rodil Generál főszállásán, felügyelői szerepet jádzott, a' napokban éppen az említett tzelből küldetett légyen Portugalliába.

A' Választások már elkezdődtek a' Madridban tartandó Országgyűlésére. Asturiában, Gr. Torreno választott, Estremadurában, Calatrava Jósef, és Cordovában, Angel Saavedra.

(Sentinella de Bayonne.) Egy Spanyol őrsereg, Evorába, és Elvásba tétetett által. A' Királynénak katonái, a' Burgett ei papot, Zumalacarregny kints tárnokát elfogták, 's azonnal agyonlötték. 20,000 frank találatott nálla.

(Standard.) Vigo kikötőjében, egy Spanyol lineahajó, Don Carlos részere nyilatkoztatta magát.

Galignanis Messenger Jun. 18 ról ekképpen közli a' négyszeres Tractatust. (Quadrupel allianz Tractat) Ö Felsége a' Kir. Regensné II-dik Isabella Leányának kis korúsága miatt. Spanyol Királyné, és a' Braganzai Herizeg Ö Ts. Felsége, II dik Donna Maria nevében Portugalliának, és Algarbiának Regense, tökéllétesen meglevén a' felől győződve, hogy mind két Korónának érdeke, és bátorsága, költsönös idő haladék nélküli igyekezetet kíván, azon ellenségeskedések félbeszakasztása végett, mellyek elébb a' Portugalliai Király thrónusának felforgatását vették tzelba, most pedig már a' megelegetlen Spanyol jobbágyoknak is segedelmet nyújtanak Ö Felsegek forrón óhajtván a' békesség és belső jóllét helyreállítását, 's mind a' két Orzágnak sorsát erős alapra való állítását, abban egyeztek meg, hogy erejeket egyesítvén, D'on Carlost, és Dom Miguelt a' Portugallus birtok elhagyására kényszerítsék. (Folytatása következik.)

M A G Y A R O R S Z Á G.

Po'son Jun. 24-kén. A' 214-dik Országos Ülésben, a' Fő Rendeknél mindenek előtt felolvasatott a' Tek. Rkknak a' Jan. 3-kán költ másik Kir. kegyes Rescriptumot tárgyazó 9-dik Izeneljek, a' midőn közakarattal abban egyeztek meg, hogy a' visszapótolhatatlan időt tekintetbe vévén, a' Proto-notarius tegye fel a' készitendő Viszon-izenelben az okokat is, mellyek miatt a' Fő Rendek, a' kérdéses §-nak egy részére reá nem állhatnak: ugyan is: mivel a' törvényből származó Királyi jussoknak, sőt kötelezéseknek gyakorlását, kivált e' jelen korban, sérthetetlenül kell hagyni. Azután a' Vármegye Törvényszékéről való tanátskozás folytatódott. A' 4-dik §-ban hozzá adni javaltatott: a d minus, hogy így, mind a' Vármegye kiterjedéséhez, mind a' népesség, és Perek sokaságához képest, négynél több, — fizetésben lévő, még pedig, mint az Országos Kiküldöttség javallotta, a' Fő Ispány propositioja után, a' Rk és Rk által szabadon választott, fedhetetlen erköltsü, törvénytudó, 's a' mennyire lehet hirtokos Táblabírák legyenek, úgy mindazáltal, hogy ugyan azon Forumnál Ügyészséget vagy magános Tisztséget ne viseljenek. A' Tisztújító szék választást, a' Bírák szükségessége állandósága, és az indulatok letsillapítása tekintetéből, tsak minden 6-dik esztendőben kívánták elővetetni: elébb, ha tzélerányosnak találattik, magános tanátskozás fog tartatni, mert a' közönséges tanátskozás, — két — alkalmatossággal öszvekött. Tisztújító szék választást szülne. 22 kén úgymint 215-dik Országos Ülésben, felolvasatott a' Proto-notarius által készült — említett Viszon-izenet, 's helybenhagyatván, egy kiküldöttség által, a' Fejér Vármegyei Püs-

pök Ö Excellentiája Szónoksága alatt, — későbbben öszveülő Tek. Rkhoz, és Rkhez általküldetett. Azután a' 4-dik §-nak másik része, a' Vármegye Törvényszékekről vétetett elő: vallyon, hány, millyen, és miként kell az úgy nevezett tiszteletbeli Táblabírákat ki-nevezni? A' javallott 6-dik számhoz, a' már említett okokból, szinte hozzáadni az a d minus tónak találattott. Ezeket is, éppen úgy, mint a' fizetésbeli Táblabírákat, a' 6 esztendei Tiszt-újító szék választás alkalmával kell ki-nevezni, még pedig nagyobb számmal, mint a' jelen szükség megkívánja, hogy közzülök az Elölülő által öszvehívandó Törvényszékre elegendő számmal jelenhessenek meg, és hogy az elhaltak számát azonnal ki lehessen pótolni. Vallyon jobb volna e' ezeknek számokra is fizetést rendelni? az a' Vármegyétől, és a' Nemesek vagyonjától függ, 's a' Vármegyék határozatjára bízatik, úgy szinte az a' kérdés is fej-tetlen maradt, melly szerént néhol a' Fő Ispányok Táblabírákat szoktak ki-nevezni. A' Törvényszéki Táblabírákban megkívántató köz tulajdonságok, a' tiszteletbeli Táblabírákra is értetődnek, tsak hogy ezek Ügyészséget, vagy más magános tisztséget is viselhetnek. A' Törvényszékeket, a' szükséghez képest, Ö Felségének megegyezésével, több Senatusra lehet felosztani, még pedig úgy, hogy fizetésbeli, és tiszteletbeli Bírák a' Vármegye tisztekkel vegyesen, együtt tanátskozhatnak.

Tegnap a' 216-dik Országos Ülésben, a' Fő Rendek, ugyan azon tárgyban folytatták tanátskozásokat, a' midőn elfogadtatott, hogy az ítélet hozására, egy Szolgabíró és Esküdt kívánatnak meg, úgy a' mint a' Tek. Rk Országgyűlési szerkeztetések 1-ső részének 6-dik §-ban vagyon elrendelve: to-

vább a' Törvényszéken jelen legyen egy Jegyző szavazatbeli jus nélkül, és egy Protocollista: azok, a' mellyek a' Vármegye elrendelkezésére tartoznak, a' Publ. Politicai munkálatra utasítottak. 7-dik § ban az ítélet hozására, legalább 7 Bírák, ideértvén az Elölülöt is, kívántatnak meg, 13-nál többen nem lehetnek. 8-dik § ban az ítélet végrehajtására, 's más törvényes — a' Törvény Széken kívül való munkálatokra, egy Táblabíró, és egy Szolgabíró Esküdtjével együtt, vagy legalább ez a' két utóbbi kívántatnak meg. 9-ik §-ban törvényes Terminusokon, valamedig csak dolog van, minden nap öszve ül a' Törvényszék. — Ezekután a' VII-dik tikkelyre mentek által a' Turopolyai Nemesek Törvényszékekre, melly tikkelyt a' Tek. Kk és Rk értelmekhez képest elfogadván, a' VIII-dik tikkelyben a' Praedialistáknak Törvényszékekre nézve, ezeknek privilegiumjok, és legrégibb jussok meghagyattak, de az Alsóbb Törvényszékek eltöröltetvén, a' polgári Perek ítélésére, első bírálathoz Széknek a' Sedria, másodiknak az ügy nevezett Octavia Judicia, 's harmadiknak, és utolsónak, a' Collatorum Tribunalia javaltatott. A' 2-dik §-ban a' Sedria, az Elölülön kívül, — szükséges tulajdonokkal bíró 6 Táblabírákból áll, kik közül legalább 5-nek szükséges megjelenni az ítélet hozására. Cándál a' Collator, 's választanak a' Praedialisták. Kerületi tanácskozásban a' X-dik tikkely folytatódott az Özvegyi Jussokról, melly tárgynak bévégezte után általmentek a' XI-dik tikkelyre: „A' Végrendelésekről. (De Testamentis).

ERDÉLY.

Kolozsvár. Minekutánna az Erdélyi nagy Fejedelemségnek Felső

Urunk által e. e. Május 26 ra öszvehívott Rendei, ugyan azon hónap 28-án első Országos Üléseket Kir. Rintstárnok Gróf Nemes Ádám Ur Ó Exja ideigleni elnöksége alatt megkezdették, de ez, mint közhírré is tettük, egy ideig félbe szakadott; az ő Felsőségétől érkezett kegyelmes utasításnál fogva (mellyet, valamint az ezt követelt határozatokat ezentúl közlenifogunk) Junius 19-kén, a' fentisztelt 's közönségesen szeretett elnök (praeses) Ur Ó Excellentiája előlülése alatt tovább folytatódott, 's elébb is a' toll ideigleni vitéléről folyt a' tanácskozás, 's megállítatott: hogy a' rendes elnök 's rendes ítélőmesterek törvényes választásának végben vitéléig, és tsak azon végre, ideigleni toll vitéket bízának meg a' három egyesült nemzet tagjaiból, a' mi titkos szavazás útján meg is esett. Többséget nyertek a' Ns Magyar nemzet részéről Báró Kemény Dénes, Ns alsó Fejérvármegye Követje, a' Nemes Székely nemzethől Horváth István K. Táblai számfelett való bíró, a' Szászok közül Dingés János Besztertzevidék Követje. — Ezután előfordulván az, hogy a' következő napra az Országgyűlése megnyitására Királyi biztos Főhertzeg Ferdinánd Ó Királyi Felsőségének meg hívására egy küldöttséget kellene kinevezni, ennek elnök Gróf Nemes Ádám Ur Ó Exja vezetése alatt tagjaivá nevezettek: Gróf Rhedey Ádám Ns Dobokavármegye, Gróf Haller László Ns Rüküllővármegye Főispánjai Ó Excellentiájok; Marra József Ns Aranyasszék, Macskási Lajos Ns Udvarhelyszék főkirálybíráji; Báró Kemény Ignácz, Báró Jósika Sámuel, Gróf Kornis Mihály, Gróf Haller László ezredes és Boér Ferentz Királyi hivatalosok; Gróf Miksa János Nemes Doboka, Gróf Teleki

Domekos Nemes Küküllővármegyék, Bartha Károly és Bárány József Ns Háromszék, Schreiber Simon Szaboszmesterek, végre Lázár János M. Vásárhely és Zejk József K. Fejérvár Kir. városok Követei. — Ugyan ezen Országos Ülésben az is meghatároztatván, hogy a' közelebbi ülésben az Országgyűlés tagjai, az egyesülés és hódolási hitet letegyék, ezen Országos ülés délutáni 3 órakor eloszlott. Ezen Országos ülés örömeinek híre ugyanannyira elfogta minden rendűek szíveit, hogy az nap este, a' város, nem rendelésből, de a' jó Fejedelem iránt viseltető fiúi tiszteletből 's szeretetből kivilagoztatott.

Más nap (20) reggel fél kilentzre az úgy nevezett piaristák vagy is academia templomában Erdélyi R. Catholicus Püspök Ő Exja egy innepélyes veni sanctet tartott, melyre Föhertzeg Ferdinánd Ő Királyi Fensége, a' Kir. Főkormányzók, igen sok Országgyűlési tagok, a' katonai tisztikar megjelentek. — Ennek végzetével 10 órakor a' fennemlített küldöttség Gróf Nemes Ádám Ur Ő Exja vezetése alatt Ő Királyi Fenségét az Országgyűlés megnyitására innepélyesen meghívta, melyre is Ő Kir. Fensége e'ként méltóztatott magyarul felelni: „Elégedéssel értem a' nemes Követség tudósításából, hogy a' nemes Karok és Rendek a' megtartandó Országgyűlésre teljes számmal egybengyűlve vagnak. — Tizenegy órakor, igaz örömmel a' nemes Karok és Rendek között megjelenni fogok, és Ő Tsászári Királyi szentséges Felsege reám kegyelmesen bízni méltóztatott parantsolatját teljesíteni.“ —

11 órakor Ő Kir. Fensége szállásáról indulván, a' katonai kettős, 's városi polgárok 's czehek között ment gála szekerevel az Országgyűlés házáig, mellynek léptsőinél a' Kir. Kormányzók tagjaitól tisztelettel fogadtatott, 's ugyan azoktól kísértetve jelent meg az Országgyűlés teremében, és ott többszörös harsogó éljen kiáltással fogadtatott, 's több hazafiak öröm könnyesjei hirdetések az olly rég óta szívszakadva várt szempallantatért érzett örömkifakadását. Az alig letsendesedhető örömjaj között Ő Kir. Fensége elfoglalá a' számára készített pompás thronust, 's elébb felolvastatván azon Kir. leírás, mellyel Ő Királyi Fensége ezen jelen Országgyűlésre Ő Kir. Felsege által teljes hatalmú biztósna nevezetelt — Föhertzeg Ferdinánd Ő Kir. Fensége egy latin beszéddel nyitá meg az Országgyűlést: — (az Országgyűlést megújító beszéd következik.)

A' Pénz folyamat Június' 30-dikán;

közép ár:

A' Státus' 5p. Centes Obligázióji 99 9/32

Az 1820-béli sorsosok: — —

Az 1821-béli hasonlók: 137 5/8

Bétsvárosa 2 1/2p. Centes Bankó Obligázióji: 58 for. keltek, mind Conv.

Bank-Aktziák: keltek — — for. ton Conv. Pénzben.

Felsőségi rendelésre a' folyó Július hónapban a' Bétsi kenyérsütők minden zsemlye és kenyéremüket kisebbekre szakaszthatnak és süfnek, szabott áron, a' határozott nyomaték szerént. A' marhahúsnak fontja 9 kr. pengőben vagy 22 és 1/2 kron váltóban meghatározott.

Szerkesztető és Kiadó Márton József, Professor. (Landstrasse Nro 315.)

Nyomató: Nemes Haykul Antal. (Obere Bäcker - Strasse Nro 755.)